

I

Didžiulė juoda laikrodžio rodyklė, sustingusi prieš savo minutinį gestą, štai tuoj virptelės, ir jos atkaklus stumtelėjimas išjudins visą pasaulį: lėtai nusisuks ciferblatas, kupinas nusiminimo, paniekos ir nuobodulio; vienas po kito prasliūkins stulpai, panašiai kaip abejingi atlantai nusinešdami stoties skliautą; pasislinks platforma, nusiveždama į nežinomą kelią nuorūkas, bilietėlius, saulės atšvaitus, spjaudalus; visai nesukdamas ratų praplauks metalinis vežimėlis; knygų prekydėžė, nukabinėta gundomais viršeliais — nuogų it perlai gražuolių fotografijomis, — irgi praplauks; ir žmonės, žmonės, žmonės ant slenkančios platformos, perstatinėjantys kojas, bet visgi nepasistumiantys į priekį, žingsniuojantys pirmyn, bet vis tiek besitraukiantys atgalios, — kaip kankinantis sapnas, kuriame esama ir neįtikėtinų pastangų, ir šleikštulio, ir vatinio silpnumo blauzdose, ir lengvo galvos svaigimo, — praeis, siūbtelės atgal, jau sustingdami, jau be maž virsdami aukštiełninki...

Daugiau moterų negu vyrų, — kaip visuomet būna tarp palydinčiųjų... Franco sesuo, tokia išbalusi šį ankstų metą, neskaniai kvepianti tuščiu skrandžiu, apsigobusi languota pelerina, kokių tikriausiai niekas nesegi sostinėje, — ir mo-

tina, mažutė, apvali, rudai apsitaisiusi kaip apkūnus vienuoliukas. Štai supleveno nosinaitės.

Ir nutolo ne tik jos, — šiedvi pažįstamos šypsenos, — pajudėjo ne tiktai stotis su prekydėže, vežimėliu, baltu pardavėju, prekiaujančiu grietinėle ir dešrelėmis, — pajudėjo ir senas miestelis rusvokame rudens ryto rūke: akmeninis kurfiurstas aikštėje, žemuoginio tamsumo katedra, blyksnimos iškabos, cilindras, žuvis, varinis kirpėjo dubuo... Dabar jau nesulaikysi. Pasinešė! Iškilmingai važiuoja namai, plakasi užuolaidėlės atvertuose gimtųjų namų languose, braška grindys, girgžčioja sienos, sesuo ir mama srauniame skersvėjų geria ryto kavą, baldai virpčioja nuo dažnėjančio bildesio, — vis greičiau, vis paslaptینگiau važiuoja namai, katedra, aikštė, skersgatviai... Ir nors jau seniai už vagono lango driekėsi aukso spalva lopiniuoti laukai, Francas tebejautė nutolstantį miesteliuką, kuriame jis pragyveno dvidešimt metų.

Mediniame, dar vėsiame trečios klasės skyriuje su Francu sėdėjo: dvi pliušinės senutės, kūninga moteris, pasidėjusi kiaušinių pintinę ant kelių, ir šviesbrūvis vaikinys trumpomis geltonomis kelnėmis, drūtas, kampuotas, panašus į savo kietai pribraklintą, tarsi iškaltą iš geltono akmens maišą, kuri jis energingai nuspurtė nuo pečių ir brinktelėjo ant lentynos. Vietą prie durų buvo užėmęs žurnalas su nuoga kirptagalve gražuole ant viršelio, o koridoriuje, prie lango, atsukęs nugarą, stovėjo plačiapetis ponas.

Miestas nuvažiavo. Francas čiuoptelėjo už šono, kiauurai persmelktas minties, jog prapuolė piniginė, kurioje visko tiek daug: ir standus bilietėlis, ir svetima vizitinė kortelė,

ir visas nepraimitas žmogiškojo gyvenimo mėnuo. Piniginė buvo savo vietoje, prikimšta ir šilta. Senutės sukruoto, ėmė šnarindamos nurenginėti sumuštinis. Ponas, stovėjęs praejime, pasisuko, šiek tiek susverdėjo, pusę žingsnio atšlijo atatupstas ir, įveikęs grindų siūbavimą, įžengė vidun.

Tik tada Francas pamatė jo veidą: nosis mažutė, jos kaulas aptrauktas balzgana oda, juodos šnervės nepadoriai asimetriškos, ant skruostų, ant kaktos — ištisa atspalvių geografija: gelsvuma, rausvuma, blizgesys. Dievas žino, kas nutiko šiam veidui — kokia liga, koks sprogimas, kokia ėdi rūgštis jį taip sudarkė. Lūpų beveik visai nebuvo; išsprogušios, pavandenijusios akys, stokojančios blakstienų, atrodė savaimė įžūlios. O pono stotas ir apranga stebino: šilkinis kaklaraištis, švelnaus rašto ir šiek tiek išsigaubęs, nėrė po dvieile liemene. Pilkomis pirštinėmis apmautos rankos pakėlė, atsivertė žurnalą gundančiu viršeliu.

Francui suvirpėjo tarp menčių, ir burnoje radosi bauginantis pojūtis: įkyriai nemalonus drėgnumas gomuryje, bjauriai juntamas storas, grublėtas liežuvis. Atmintis pavirto panoptikumu, ir jis žinojo, žinojo, jog ten, kažkur gilumoje — siaubų kamera. Sykį šuva apsvėmė ant mėsinės slenksčio; sykį vaikas pakėlė nuo šaligatvio ir ėmė lūpomis pūsti kažką panašų į žinduką, geltoną, skaidrų; sykį persišaldęs senukas tramvajuje iššovė šlapimu... Visų šių vaizdinių dabar Francas aiškiai neprisiminė, bet jie visada telkėsi antrame plane, isteriškais spazmais sveikindami kiekvieną naują, jiems giminingą įspūdį. Po tokių siaubų, dar suvis neseniai, išglebęs, išstypęs, perbrendęs moksleivis paleisdavo iš rankų

portfelį, kniūbsčias virsdavo ant kušetės, ir jį ilgai, kankinamai pykindavo. Jį vimdė ir per paskutinį egzaminą, kadangi užsigalvojęs suolo kaimynas kramtė ir taip jau iki gyvuonies apkramtytus nagus. Ir mokyklą Francas paliko jausdamas palengvėjimą, viltį, kad visam laikui atsikratė jos nešvaraus spuoguoto gyvenimo.

Ponas vartė žurnalą, o jo veido ir fotografijos derinys šiurpino. Raudonskruostė turgaus prekeivė sėdėjo greta monstro, šliedamasi prie jo mieguistu petimi; jaunuolio kuprinė riogsojo šalia jo juodo, slidaus, etiketėmis apklijuoto lagamino, o svarbiausia — senutės, nepaisydamos šlykščios kaimynystės, žiaumojo sumuštinčius, čiulpsėjo gauruotas apelsinų skilteles, vyniojo žieveles į popieriukus ir delikačiai mėtė po suolu... Francas kietai čiaupė žandikaulius, malšindamas neryškų pykinimą. O kai ponas atidėjo žurnalą į šalį ir nenusimovęs pirštinių patsai pradėjo valgyti bandelę su sūriu, įžūliai spoksodamas į Francą, šis neatlaikė. Skubiai atsistojo, užvertęs išblyškusį veidą išklibino, nusitraukė nuo lentynos viršuje savo lagaminą, apsilviko palatą, užsidėjo kepurę ir, nerangiai trinktelėjęs lagaminu į staktą, išėjo koridoriun.

Jam beregint pasidarė lengviau, bet svaigti galva nesiliovė. Už langų skriejo bukę miškas, raibuliavo šviesiai violetiniai, saulės išmarginti kamieniai. Jis neužtikrintai patraukė koridoriumi įsižiūrėdamas į skyrius. Tik viename iš jų rado laisvą vietą; tačiau ten sėdėjo pikta moteriškė su dviem išblyškusiais juodarankiais irzliais vaikais, kurie, įtraukę pečius ir laukdami neišvengiamo smūgio sprandan, patyliu-

kais sliuogė nuo suolo, kad pažaistų taukuotais popierėliais ant grindų, keleiviams po kojų. Francas priėjo vagono galą ir ten sustojo, apstulbintas nepaprastos minties. Ši mintis buvo tokia gera, tokia drąsi, kad net užsikirto širdis ir išrasojo kakta. „Ne, negalima...“ — pusbalsiu pratarė Francas, beje, jau žinodamas, kad pagundai neatsispirs. Paskui, dviem pirštais pasitikrinęs kaklaraiščio mazgą, žaviai apmirusiais paširdžiais perėjo linguojančia aikštele į kitą vagoną.

Tai buvo antros klasės vagonas, o antra klasė Francui atrodė kaip kažin kas neleistinai viliojama, galbūt ir šiek tiek nuodėminga, — su pikantiško išlaidumo prieskoniu, — kaip taurelė tiršto balto kiurasao, kaip trijų minučių kelionė taksi, kaip tas didžiulis, panašus į geltoną kaukolę greipfrutas, kurį jis kadaise nusipirko pakeliui į mokyklą. Apie pirmą klasę išvis nebuvo galima svajoti: aksominiai kambariai, kuriuose sėdi diplomatai su kelioninėmis kepėmis ir bemaž nežemiškos aktorės!.. Bet antroje... antroje... jeigu sukaupus drąsos... Velionis tėvas (notaras ir filatelistas), kalbama, važinėjo, — seniai, dar prieš karą, — antrąja klase. Ir vis dėlto Francas nesiryžo, — stovėjo sustingęs koridoriaus pradžioje, prie lentelės su išvardytu vagono inventoriumi, — ir jau ne grotelinis miškas mirgėjo už langų, o prakilniai plaukė platūs laukai, ir tolumoje, lygiagrečiai su gelžkelio sankasa, driekėsi kelias, kuriuo lėkė liliputiškas automobilis.

Keblioje padėtyje jam pagelbėjo kaip tik tuo metu apeinantis konduktorius. Francas pridūrė prie savo bilieta papildomą priemoką. Gaudžiančia tamsa nugriaudėjo trumpas tunelis. Vėl šviesu, ir konduktoriaus jau nebėra.

Kupė, kurion Francas įžengė tylomis, žemai nusilenkdamas, sėdėjo tik dviese: nuostabi didžiaakė dama ir pagyvenęs ponas pakirptais geltonais ūsais. Francas nusivilko paltą ir atsargiai prisėdo. Sėdynė buvo tokia minkšta, taip jaukiai styrojo prie smilkinio pusapskritė iškyša, skirianti vietas, ant sienos kabėjo tokios dailios nuotraukos: kažkokia katedra, kažkoks krioklys... Jis lėtai ištiesė kojas, palengva išsitraukė iš kišenės laikraštį; bet skaityti negalėjo: nustėro iš palaimos, laikydamas priešais save išskleistą laikraštį. Jo bendrakeiviai buvo žavingi. Dama — juodu kostiumėliu, juoda kepuraitė su joje žibančia maža briliantine kregždute; veidas rimtas, šaltokos akys, nežymus šešėlis virš lūpos ir aksomiškai baltas kaklas su kuo švelniausiomis skersinėmis vagelėmis. Ponas, ko gero, užsienietis, nes apykaklaitė minkšta, ir apskritai... Bet Francas apsiriko.

— Norisi gerti, — tęsiamai pratarė ponas. — Gaila, kad nėra vaisių...

— Pats kaltas, — atsakė dama nepatenkintu balsu ir luktelėjusi pridūrė: — Aš vis dar niekaip negaliu pamiršt. Buvo taip kvaila...

Drajeris šiek tiek užvertė akis ir nieko neatsakė.

— Pats kaltas, kad teko slapstytis... — tarė ji ir mašinaliai pasitaisė sijoną, mašinaliai pastebėjusi, kad kampe apsireiškęs keleivis, akiniuotas jaunuolis, žvelgia į nuogą jos kojų šilką. Paskui gūžtelėjo petimi.

— Tiek jau to... — pratarė ji tyliai, — neverta šnekėt.

Drajeris žinojo, kad savo tylėjimu neapsakomai erzina žmoną. Jo akyse žaidė vaikėžiška, išdykėliška ugnelė, prie

lūpų judėjo švelnios raukšlelės, nes burnoje jis ritinėjo mėtinę pastilę, o vienas antakis — geltonas, šilkinis — buvo pakeltas aukščiau už kitą. Istorija, taip supykdydami žmoną, tiesą sakant, nebuvo reikšminga.

Rugpjūtį ir pusę rugsėjo jie praleido Tirolyje, ir štai dabar, grįždami atgalios, keletą dienų buvo su reikalu apsistoję antikvariniame miestelyje; jis aplankė pusseserę Liną, su kuria bičiuliavosi jaunystėje, prieš dvidešimtį metų. Žmona kategoriškai atsisakė eiti kartu. Linai, apvalutei damai su karpa it varnalėšos graižu ant skruosto, vis dar tokiai pat plepiai ir svetingai, atrodė, kad „metai, žinoma, paliko savo pėdsaką“, bet galėjo būt ir blogiau, ji pavaišino ją puikia kava, papasakojo apie savo vaikus, pabėdojo, kad jų nėra namuose, iškamantinėjo apie žmoną, kurios nepažinojo, apie reikalus, jai žinomus vien iš nuogirdų; paskui suskato prašyti patarimo.

Kambaryje buvo tvanku, aplink senutelį sietyną su pilkais kaip purvini ledokšniai stikliukais sukinėjosi musės, tūpė vis ton pačion vieton ir dėl to kažkodėl jį labai juokino, ir komiškai svetingai tiesė savo pliušines rankas seni krėslai, o ant vieno iš jų snaudė piktas apšepęs šuniūkštis. Ir į lūkuriuojantį, klausiamą pašnekovės atsidusimą jis atsakė ūmai nusijuokęs, pagyvėjęs: „Na ką gi, tegul jis atvažiuoja pas mane — aš jį įtaisysiu...“ Štai šito žmona ir negalėjo atleisti. Ji tai pavadino „neturtingų giminaičių antplūdžiu“, bet, tiesą sakant, kokį antplūdį galėjo sukelti vienas, viso labo vienintelis neturtingas giminaitis? Kadangi žinojo, kad Lina pakvies žmoną į svečius, o žmona tikrai nesutiks eiti,

jis pusseserei pamelavo, kad juodu išvažiuoja tą patį vakarą. O paskui, po savaitės stotyje, kai abudu įsėdo vagonan, jis netikėtai pro langą pamatė Liną, Dievas žino ko privilegiją ant platformos. Žmona nė už ką nenorėjo, kad toji juos pastebėtų, ir nors jam labai patiko mintis nusipirkti kelionei krepšėlį slyvų, Drajeris neiškišo galvos pro langą ir tyliai nepašaukė, neištiesė rankos į jauną pardavėją balta striuke...

Patogiai apsirengęs, visiškai sveikas, su miglele lengvų minčių galvoje ir mėtiniu vėjeliu burnoje, Drajeris sėdėjo sukryžiuavęs rankas, ir minkštos medžiagos klostės lenkimo vietose kažki kaip atitiko ir jo minkštas skruostų klostes, ir pakirptų ūsų apybrėžą, ir raukšlelių vėduoklytes palei akis. Ir žiūrėjo jis, šiek tiek palenkęs sprandą, bent kiek iš padilbų, su šokčiojančiais velniukais akyse, į gestikuliuojančius žalius vaizdus lange, į nuostabų Martos profilį, paryškintą juokingu saulės apvadėliu, į pigų lagaminą, priklausantį ainiuotam jaunuoliui, kuris kampe prie durų skaitė laikraštį. Šį keleivį jis apveizdėjo, pačiupinėjo, pakuteno ilgu, bet lengvu, nieko neįpareigojančiu žvilgsniu, pastebėjo žalią jo kaklairaistuko, suprantama, kainavusio devyniasdešimt penkis pfeningus, šlakuotumą, aukštą apykaklaitę, taip pat rankogalius ir marškinių priešą, — beje, tiktai tariamų marškinių, nes, sprendžiant iš ypatingo išdavikiško žvilgesio, tai buvo gana prastos kokybės krakmolyta šarvuotė, kurią labai vertino taupus provincialas, segantis ją ant šiurkščių, namie siūtų drobinių. Jaunuolio kostiumas Drajeriui sukėlė švelnų liūdesį pagalvojus, kad švarkų kirpimas gaudina savo trumpaamžiškumu ir kad šis mėlynas baltomis tankiomis juos-

telėmis kostiumas išnyko iš sostinės parduotuvių jau prieš penkis sezonus.

Akinių stikluose ūmai iškilo dvi sunerimusios akys, ir Drajeris, lengvu siulpstelėjimu nugurkęs seilę, nususuko. Marta tarė:

— Apskritai dedasi kažkokia painiava.

Vyras atsiduso ir nieko neatsakė. Ji norėjo kažką pridurti, bet pajuto, kad jaunuolis su akiniais jų klausosi, tad, užuot kalbėjusi, staigiu judesiu pasirėmė alkūne į stalą ir kumščiu patempė skruostą. Šitaip pasėdėjusi, kol miško šmėžavimas lange ėmė varginti, kamuojama apmaudo ir nuobodulio, lėtai atsitiesė, atsilošė, užsimerkė. Pro vokus saulė skverbėsi vientisu blausiu raudoni, kuriuo netikėtai virtine pralėkė šviesos ruožai — vaiduokliškas judančio miško negatyvas, — ir į šį raudonį, į šį šmėžavimą kažkokiu būdu įsipainiojo lėtai ir artimai į ją pasisukantis nepakeliamai linksmas vyro veidas; ji krūptelėjusi atsimerkė. Bet vyras sėdėjo palyginti toli ir skaitė knygą odiniais apdarais. Skaitė jis įdėmiai, su pasitenkinimu. Išskyrus saulės nutviekstą puslapį, dabar jam niekas neegzistavo. Jis pervertė lapą, ir visas pasaulis, tarsi guvus šuniūkštis nekantriai laukęs šios akimirkos, metėsi prie jo šviesos šuoliu, tačiau Drajeris jį švelniai atstūmė ir vėl užsisklendė knygoje.

Tas pats žvitrus spindesys Martai tereiškė paprasčiausią vagono tvankumą. Vagone ir turi būti tvanku, nieko čia nepakeisi, todėl viskas kaip reikiant. Gyvenimas turi eiti pagal planą, griežtai ir tiesiai, be jokių netikėtų vingių. Daili knyga miela pažiūrėti ant stalo svetainėje arba lentynoje.

Vagone nuoboduliui nuginti galima skaitinėti kokį nors niekingą žurnaliūkštį. Bet šitaip skonėtis ir įsisiurbti... į verstinį romaną brangiais apdarais... Žmogus, vadinantis save komersantu, neturėtų, negalėtų išdrįsti taip elgtis. Nors visai gali būti, kad jis tai daro tyčiomis, pykdydamas. Dar vienas demonstratyvus kaprizas. Ką gi, paikiok, paikiok. Neblogai būtų dabar išplėsti iš jo šią knygelę ir užrakinti lagamine...

Tą akimirką saulės šviesa tarytum apnuogino jaunos moters veidą, perliejo glotnius skruostus, dirbtinai sušildė sustingusias jos akis — didelius, sakytumei stangrius, melzganai švytinčius vyzdžius ir žavingus tamsius vokus, truputuką raukšlėtus, retai mirksinčius, tarsi bijotų pamesti iš akių būtiną taikinį. Ji beveik nebuvo pasidažiusi; tik šiltų, stambių lūpų siaurutėse raukšlelėse džiūvo rausvai oranžinės žiedadulkės.

Ir Francas, kuris lig šiol slėpėsi už laikraščio kažkokioje palaimingoje ir kupinoje nerimo nebūtyje, gyveno anapus savęs, atsitiktiniuose savo bendrakeleivių judesiuose ir atsitiktiniuose jų žodžiuose, ėmė lėtai augti, tarpti, stiprėti, išniro iš už laikraščio ir akylai, kone įžūliai pasižiūrėjo į damą.

O juk ką tik jo mintys, linkusios į beprotiškus derinius, susitelkė į vieną iš tų tariamai darnių vaizdų, kurie reikšmingi tik pačiame sapne, tačiau beprasmiški, kai jį prisimeni. Perėjimą iš trečios klasės, kur ramiai sau triumfavo pabaisa, čionai, į saulėtą kupė, jis vaizdavosi kaip perėjimą iš bjauraus pragaro per aikštelių ir koridorių skaistyklą į tikrą rojų. Senukas konduktorius, andai pramušęs jo bilietą ir išsyk pranykęs, jam atrodė kaip luošas ir visavaldis, nelyginant

apaštalas Petras. Vėl keistai atgijo kažkoks primityviai dievobaimingas vaizdinys, nugąsdinęs jį vaikystėje. Konduktoriaus spragtelėjimą jis pervertė į rojaus vartus atrakinančio rakto garsą. Taip ilgoje misterijos scenoje, padalintoje į tris dalis, vaškinis aktorius iš velnio nasrų pereina į džiūgaujantį rojų. Francas, vydamas šalin įkyrią ir kažki kuo šiurpinančią svają, ėmė įtemptai ieškoti žmogiškų, įprastinių ženklų, kad nutrauktų šią viziją.

Pati Marta jam pagelbėjo: šnairomis žvelgdama į langą, ji nusižiovavo, raudoname burnos patamsyje suvirpindama įtemptą liežuvį ir blykstelėdama dantimis. Paskiau sumirksėjo, blakstienų plakimu vaikydama kutenančią ašarą. Ir Francas taip pat panūdo nusižiovauti. Tą minutę, kai jis nesuvaldė skečiančios gomurį jėgos ir mėšlungiškai išsižiojo, Marta pažvelgė į jį ir iš vaikino žiovulio suprato, kad šis ką tik į ją žiūrėjęs. Ir iškart išsisklaidė liguista palaima, kurią Francas neseniai jautė, stebėdamas šį madonišką profilį. Nuo jos abejingo spindulio jaunuolis suniuoro, o kai ji nusiuko, mintyse sumetė, tarsi pirštu supokšėjo slaptais skaitytuvais, kiek atiduotų savo gyvenimo dienų, kad galėtų turėti šią moterį.

Staigiai brakstelėjo durys ir, sakytum perspėdamas apie gaisrą, įkišo galvą susijaudinęs traukinio palydovas, sukriokė ir puolė tolyn rėkaloti savo žinios.

Vidujai Marta buvo nusistačiusi prieš šiuos smerktinai skubotus pietus, už kuriuos plėšia trigubą kainą, nors patiekia šlamštą, ir šis bemaž fizinis bereikalingų išlaidų pojūtis, sumišęs su jausmu, kad kažkas sukčiauja ir sukčiaudamas

pelnosi, buvo toks stiprus, jog, jeigu ne širdį pykinantis al-
kis, ji išvis neitų į valgomąjį vagoną. Piktai ir gluminamai
pavydėjo akiniuotam berniokui, kuris, išgirdęs priminimą
pietauti, įkišo ranką į šalia kabančio palto kišenę ir išsitrau-
kė sumuštinį. O ji pati atsistojo, pasikišo po pažastim ranki-
nuką. Drajeris surado knygoje violetinę juostelę, įdėjo tarp
puslapių ir, išlaukęs kelias sekundes, tarsi negalėtų akimoju
persikelti iš vieno pasaulio į kitą, lengvai pliaukštelėjo sau
per kelius ir atsitiesė. Jis iškart užpildė visą kupė: buvo iš tų
žmonių, kurie, nepaisant vidutinio ūgio ir saikingo apkūnu-
mo, kelia griozdiškumo įspūdį. Francas parietė kojas. Marta
ir vyras, sekantis jai įkandin, pajudėjo pro jį, išėjo.

Francas liko su nykiu sumuštiniumi ištuštėjusioje kupė.
Kramtė ir žiūrėjo pro langą. Įstrižai lango kilo žalias šlaitas,
užpildė stiklą iki viršaus, paskui, pratrūkęs metaliniu akor-
du, viršuje nugriaudėjo tiltas, ir žalias šlaitas akimirksniu
prapuolė, atsivėrė erdvus vaizdas: žalios lankos, ievos palei
upokšnį, šviesiai violetinės kopūstų lysvės. Francas nurijo
paskutinį kąsnį, pasimuistė, prisimerkė.

Sostinė... Netgi šiame dar nepažįstamos sostinės pava-
dinime — svariame pirmo skiemens griausme ir lengvame
antrojo skambėjime — jį kažin kas jaudino. Ekspresas jau
tarytumei nešė jį įžymiuoju prospektu, apsodintu išlakio-
mis senomis liepomis, po kuriomis knibždėjo margaspalvė
minia. Ekspresas pralakino pro šias liepas, puošniai išsis-
tiebusias iš prospekto pavadinimo, ir įskriejo po milžiniška
arka perlamutrinių atšvaitais. Toliau viliojanti migla, ties
fotografinio atviruko perlenkimu, — perregimas bokštas

paskliduose žiburiuose, juodame fone. Jis pranyko, o žėrinčioje parduotuvėje tarp paausuočių statulėlių, vaizduojančių torsus, ir švarių veidrodžių, ir stiklinių prekystalių vaikštinėjo Francas, pasidabinęs vizitiniu švarku, dryžuotomis kelnėmis, baltais getrais, ir kreipė pirkėjus į jiems reikiamus skyrius grakščiu rankos judesiu. Tai jau buvo ne visai sąmoningas minties žaidimas, bet dar ne sapnas; tą akimirksnį, kai miegas susibaudė jį pakirsti, Francas vėl susitvardė, nukreipė mintis savo nuožiūra, apnuogino damos, ką tik sėdėjusios prie lango, pečius, — sumetė mintyse: ar jis susijaudinęs? — paskui, išsaugodamas nuogus pečius, apkeitė galvą su tos septyniolikmetės tarnaitės veidu, kuri pradingo kartu su sidabrinio sriubos šaukštu dar prieš tai, iki jis spėjo išpažinti jai savo meilę; bet ir šią galvą jis užtušavo ir vietoj jos pritaisė veidą vienos iš tų pašėlusių sostinės gražuolių, dažniausiai matomų likerio ir papirosų reklamose; ir tik tuomet vaizdinys atgijo: nuogakrūtė dama pakėlė taurelę prie ryškiai raudonų lūpų, linguodama ažūrine koja su smunkančiu nuo jos raudonu bateliu be užkulnio. Batelis nukrito, o Francas, pasilenkęs jo pakelti, susverdėjo, minkštai nėrė į tamsų snūdą. Miegojo pražiota burna, taigi blyškiam jo veide buvo trys skylės: dvi blizgančios — akinių stiklai, ir viena juoda — burna. Drajeris į tai atkreipė dėmesį, kai po valandos grįžo su žmona iš restorano vagono. Juodu tylėdami peržengė per ištiestą apmirusią koją. Marta padėjo rankinuką ant atlošiamajo staliuko po langu, ir nikelinė rankinuko akutė beregint atgijo, žaliai suspindo. Drajeris užsirūkė cigarą.

Pietūs pasirodė neblogi, ir Marta dabar jau nesigailėjo,

kad nuėjo. Jos veido spalva kažki kaip sušvelnėjo, nuostabios akys buvo drėgnos, blizgėjo neseniai padažytos lūpos; ji nusišypsojo, šiek tiek apnuogindama kaplius, ir ši patenkinta, vertinga šypsena užtruko jos veide keletą mirksnių. Drajeris žvelgė į žmoną mažumėlę prisimerkęs, mėgaudamasis jos šypsena kaip dovana, — bet nė už ką pasaulyje nebūtų to išsidavęs. Kai šypsena pranyko, jis nususuko panašiai kaip pasitenkinęs žioplinėtojas, gatvės prekeiviui pakėlus ir vėl sudėjęs į važį netyčia pabirusius apelsinus.

Francas ūmai trūktelėjo koją, bet neprabudo. Traukinys ėmė grubiai stabdyti. Praplaukė rusvos sienos, milžiniškas, tarytum mozaika išklotas vamzdis, prekiniai vagonai, stovintys atsarginiame kelyje; tuomet sekcijoje aptemo; stotis.

— O aš, mano širdelė, eisiu prisivaikščioti, — tarė Drajeris, mėgstantis rūkyti gryname ore.

Marta, likusi viena, atsilošė į kampa, nusižiovavusi pasižiūrėjo į akiniuotą negyvėlį, abejingai pagalvojo, kad netrukus jis nučiuoš ant grindų. Drajeris, vaikštinėdamas po platformą, probėgšmais pabarbeno į lango stiklą, bet žmona daugiau nebenusišypsojo, — ir, pūstelėjęs dūmą, nupėdino sau toliau. Jis ėjo neskubriu, kiek spyruokliuojančiu žingsniu, už nugaros sudėtomis rankomis ir atkištu cigaru. Tarp kitko jis pagalvojo, kad būtų neblogai taip vaikštinėti po nepažįstamos stoties skliautais kur nors pakeliui į Andalūziją, Bagdadą, Naująjį Naugardą... Galima nors ir šiandien leistis kelionėn: Žemės rutulys didelis ir apvalus, — ir pinigų pakaktų penkis, o gal ir daugiau, kartus jį aprėpti. Tačiau Marta, beje, nė už ką nevažiuotų. Jai niekaip net nepasakysi: va-

žiuojam, reikalai palauks. Gal laikraštį nusipirkti; juk birža rasi taip pat įdomu. Ir reiktų sužinot, ar perskrido tas bernužis per vandenyną? Amerika, Meksikas, Palmių paplūdimys. Štai Vilis Griunas ten pabuvojo, kvietė draugėn. Ne, jos nepalenksi... Kurgi, tiesą sakant, laikraščių prekydėžė... Štai šis dviratis užverstomis kojėlėmis dabar toks ryškus, o pamiršiu jį visam laikui, pamiršiu, kad į jį žiūrėjau, viską pamiršiu... Antai pajudėjo, ėmė slinkti bagažo vagonas. È! Juk tai mano traukinys... O vis dėlto reiktų nusipirkt...

Drajeris lengva ristele suskubo prie prekydėžės, pasirinko ant delno reikiamą monetą, metėsi atgalios, grūsdamas laikraštį kišenėn. Jis nelabai vikriai užšoko ant praslenkančio laiptelio, ne iškart atsidarė duris. Šypsodamasis ir giliai alsuodamas perėjo vieną vagoną, antrą, trečią. Priešpaskutiniame koridoriuje jį praleisdamas mandagiai pasitraukė aukštas ponas. Drajeris praeidamas dirstelėjo į jį ir pamatė kūdikio noselę suaugusio žmogaus veide. „Įdomu, — pamatinė Drajeris, — labai įdomu.“ Kitame vagonė susirado savo kupė, vėl peržengė per atkištą apmirusią koją ir patyliukais atsisėdo. Marta veikiausiai miegojo. Jis praskleidė laikraštį ir ūmai pastebėjo įsmeigtą į save Martos žvilgsnį.

— Beprotris idiotas, — pratarė ji ramiai ir tuoj pat vėl užsimerkė. Drajeris jai draugiškai palinkčiojo ir paniro į laikraštį.

Pirmoji kelio dalis — pirmasis kelionės skirsnis — visuomet detalus ir nespirtus. Vidurinės valandos — snaudžios, paskutinės — spėrios. Ir štai, Francas prabudo, sučėpsėjo lūpomis. Jo bendrakeleiviai miegojo. Šviesa lange

išblėso, tarsi kas nors būtų užgesinęs vieną, dvi lemputes. Jis pasižiūrėjo į riešą, į laikroduką po tinkliuku. Miegojo labai ilgai. Apsunko kojos, ir burnoje jautė šleikštų skonį. Kruopščiai pavalęs akinių stiklus, išėjo koridoriun.

Ir nuo to meto laikas pajudėjo. Po valandos atgijo ir Drajerių pora, traukinio palydovas atnešė jiems kavos storuose puodeliuose; kava buvo prasta. Kaži kur užgeso dar dvi trys lemputės. Paskiau prietemoje ėmė tyliai spragsėti į langą lietus, stiklu dryko srovelės, nedrąsiai stabtelėdavo ir vėl greitai sruvo žemyn. Už koridoriaus langų, po šiferiniu debesimi, baigė rusenti siauras, geltonas saulėlydis. Dar po kurio laiko skyrių nutvieskė elektros šviesa, ir Marta ilgai stebeilijosi į veidrodėlį šiepdama dantis, tempdama viršutinę lūpą.

Drajeris, vis dar kupinas malonios snaudulio šilumos, pažvelgė į apsiblaususį langą, į sroveles, kampuotai susibėgančias stiklu, pagalvojo, kad rytoj sekmadienis, kad ryte jis važiuos žaisti teniso (kuriam neseniai atsidėjo, skirdamas visą pagyvenusio žmogaus uolumą) ir kad negerai, jei sutrukdys lietus. Paklausė savęs, ar kiek nors patobulėjo, nesąmoningai įtempė dešinę petį ir tuojau pat prisiminė išpuoselėtą, saulės nutviekstą aikštelę tirolietiškame miestelyje ir įžymų, legendinį žaidėją, kuris atėjo į varžybas vilkėdamas baltu paltu, po pažastimi nešinas puse tuzino rakečių, o paskui lėtai, profesionaliai gracingai nusivilko palatą, nusirišo šilkinį šaliką ir išsinėrė iš ryškiaspalvio megztinio, — ir, mostelėjęs iki alkūnės apnuoginta ranka, kaži kaip skambiai, nežmoniškai tiksliai atliko pirmą, bandomąjį, kamuoliuko padavimą.

— Ruduo, lietus, — pasakė Marta, staigiai užšaudama rankinuką.

— Labai silpnutis, — tyliai patikslino Drajeris.

Traukinys, tarytum jau patekęs į sostinės traukos lauką, lėkė nepaprastai greitai. Stiklai visiškai patamsėjo, juose nepastebimai radosi atspindžiai, atšvaitai. Gretimais pralėkė ugninė priešpriešinio traukinio juosta ir nutrūko amžiams. Francas, sugrižęs į kupė, staiga konvulsyviai čiuoptelėjo už šono. O dar po valandos ūkanotoje tamsoje pasirodė tolimų švieselių pabiros, briliantinės ugnys.

Netrukus Drajeris atsistojo; Francas, krūtinėje jausdamas nerimastingą šaltuką, pakilo taip pat. Drajeris sujudo tempti žemyn lagaminus (jis labai mėgo juos kaišioti pro langą nešikui); Francas pasistiebęs irgi subruzdavo traukti savo lagaminą. Abu minkštai susidūrė nugaromis, ir Drajeris nusijuokė. Jaudindamasis ir skubėdamas Francas ėmė vilktis paltą, nesugebėjo iškart pataikyti rankovėn, užsimaukšlino savo žalią skrybėlę ir išėjo į koridorių.

Padaugėjo švieselių tamsoje, ir ūmai, tarsi visai po pat kojomis, atsivėrė gatvė, apšviestas tramvajus joje, bet ir vėlei pranyko už šmėžuojančių, kažkieno greitai pašomų sienų.

„Greičiau! — meldė Francas. — Tai nepakeliama...“

Pralėkė mažytė stotis, platforma po juoda stogine, ir vėl viskas aptemo, tarsi jokios sostinės netoliese nė nebūtų buvę. Pagaliau išsiliejo gelsva šviesa, nutvieskė tūkstantį bėgių, eiles miegančių šlapių vagonų, — ir palengva, užtikrintai ir tolygiai milžiniška metalinė stoties ertmė įsiurbė į save be mat apsunkusį traukinį.

Francas išlipo ant platformos, į dūmuotą drėgmę. Praidamas pro paliktą vagoną, jis pamatė savo bendrakeleivį šviesiais ūsais, kuris, nuleidęs stiklą, šaukėsi nešiko. Akimirksnį pagailo, kad visam laikui išsiskiria su ta žavia dama. Įsiliejęs į skubančią minią jis sparčiai nužingsniavo ilga ilga platforma, virpančia ranka atidavė kontrolieriui bilietą ir pro begalę kasų, reklamų, tvarkaraščių, žemų bagažo stalų išėjo į laisvę.